

واژه‌های اصیل نهایندی

واژه‌های اصیل نهایندی

گردآورنده: منیر عبدل ملکبان

لاتین‌نویس: حجت سعیدی

انتشارات نغمه زندگی،

چاپ اول، ۱۳۸۶.

زبان هر قوم بازگوکننده فرهنگ، تمدن و پیشینه مردم آن قوم است. در هر سرزمینی در کنار زبان رسمی آن، گویش‌های محلی متفاوتی وجود دارد که مردمان مناطق مختلف بدان تکلم می‌کنند. اگرچه وجود یک زبان رسمی مشترک، جهت برقراری ارتباطی مؤثرتر لازم به نظر می‌رسد، اما حفظ گویش‌های محلی، به عنوان میراثی ارزشمند از یک سرزمین ضروری و بلکه واجب است.

در کشور ما ایران نیز در کنار زبان فارسی معیار، گویش‌های محلی مختلفی وجود دارد که ریشه کهنسال آنها نیازمند آبیاری با داستانی مهربان و بی‌غرض است. یکی از این گویش‌ها، گویش شیرین نهایندی است که سرکار خانم منیر عبدل ملکبان در کتاب خود «واژه‌های اصیل نهایندی» بدان پرداخته است. ایشان در مقدمه، یورش بی‌رحمانه رسانه‌های مختلف، مهاجرت، افزایش تعداد افراد باسواد و ارتباط بیشتر آنها با زبان معیار را، از جمله مواردی برشمردند که هر یک ضربه‌ای کاری بر پیکر این گویش است. این نویسنده در سال ۱۳۶۹ نیز مجموعه‌ای کوچک از واژه‌های نهایندی را ترتیب داده است و از آنجا که این کتاب مورد استقبال نهایندی‌های عزیز در داخل و خارج از کشور قرار می‌گیرد وی را بر آن می‌دارد تا به راه خود در این مسیر ادامه دهد.

کتاب «واژه‌های اصیل نهایندی»، کتابی کوچک، در ۱۳۰ صفحه است، که پس از بیان مقدمه و پیشگفتار به ذکر متن اصلی کتاب، که شامل سه بخش: «لغات»، «کنایات و اصطلاحات» و «افعال» نهایندی می‌باشد، پرداخته است.

نویسنده در پیشگفتار پس از ذکر دوره‌های سه‌گانه در زبان فارسی که شامل: دوره باستان، دوره میانه و دوره جدید است، به بیان تفاوت «گویش» و «لهجه» پرداخته و گفته است: «گویش به شکل‌هایی از یک زبان گفته می‌شود که علاوه بر تلفظ، در انتخاب کلمات و قواعد دستوری و افعال نیز با هم فرق داشته باشند... در حالی که لهجه نهایندی یعنی نحوه بیان کلمات فارسی توسط یک نهایندی که با اندکی دقت متوجه می‌شویم یک نهایندی کلمات زبان فارسی معیار را با تفاوت خاص بر زبان می‌آورد که با تلفظ یک تهرانی تفاوت دارد»^۱

همچنین در این بخش نویسنده با قرار دادن جدول‌های تطبیق حروف لاتینی با حروف نهایندی بر ارزش کار خود افزوده است. در بخش اصلی کتاب نیز هر یک از لغات، اصطلاحات و افعال نهایندی بر اساس حروف الفبا مرتب شده و از آنجا هر لغت یا اصطلاح با حروف لاتین نیز ثبت شده است، امکان تلفظ صحیح را برای همگان فراهم آورده است.

در اینجا تنها به ذکر دو نمونه از کنایات و اصطلاحات زیبای نهایندی بسنده می‌کنیم و دوستداران این گویش شیرین محلی را به مطالعه این کتاب ارجاع می‌دهیم.

۱- «شوشمکی šošamaki

این اصطلاح از یک باور قدیم نهایندی به جای مانده است. انسان‌های قدیمی در روز جمعه بعد از غروب آفتاب برای یافتن راه حل مشکلات خود و پاسخی برای آرزوی خود نیت کرده و در حالی که گوش‌هایشان را می‌گرفتند، بر سر چهارراه کوچی می‌رفتند تا اولین سخنی که شنیدند پاسخی باشد برای آرزو و خواسته درونیشان»^۲.

۲- «آردمه بخدم آرویزش آویخدم

ārdema bexdem ārvižesh āviḡxdem

کار و وظیفه من تمام شده و آنچه که باید انجام می‌دادم به جا آورده‌ام. حالا دیگر نوبت استراحت من است»^۳.

پی‌نوشت:

۱. واژه‌های اصیل نهایندی، ص ۱۰.

۲. همان، صص ۹۰-۸۹.

۳. همان، ص ۶۶.